

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องความเข้าใจ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ นิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ครั้งนี้ เนื่องจากว่านิสิตชั้น ปีที่ 4 ที่ต้องการศึกษา มีจำนวนมากเกินกว่าที่ผู้วิจัยจะศึกษาได้ครบทุกคนได้ และตัวแปรต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบในการศึกษาในเรื่องดังกล่าวก็มีมาก ดังนั้น เพื่อให้การ ศึกษาวิจัยนี้บรรลุผล จึงกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้คือ

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคปกติ¹ ประจำภาคต้นปีการศึกษา 2522 ของมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตมหาสารคาม ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 399 คน² โดยได้เลือก กลุ่มตัวอย่างประชากรดังกล่าวมาจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ของประชากรทั้งหมดด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบ Purposive Sampling กล่าวคือ สุ่มวิจัยและเก็บข้อมูลจากนิสิตที่ฝึกสอนในรายวิชาต่างๆ เป็นแห่งๆ ตามที่นิสิตผู้ตกเป็น กลุ่มตัวอย่างเหล่านั้นกำลังฝึกสอนอยู่จนกว่าจะครบจำนวนที่ต้องการตามโรงเรียนต่างๆ

¹มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีนิสิตและนักศึกษาลงทะเบียนเรียน 2 ภาค คือภาคปกติ คือนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในเวลาปกติตั้งแต่เวลา 8.30 - 16.30 น. ส่วนภาคสมทบนั้นจะเปิดทำการสอนเวลา 17.00 - 20.00 น. และเรียนเฉพาะ วันจันทร์, พุธ และศุกร์.

²ข้อมูลจากกองทะเบียนนิสิต สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 5 มิถุนายน 2522.

ที่นิสิตกลุ่มตัวอย่างฝึกสอนอยู่คือ โรงเรียนสารคามพิทยาคม โรงเรียนหลักเมือง
โรงเรียนเมืองมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวมหาสารคาม วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม
โรงเรียนคุณนารี โรงเรียนกันทรวิชัย โรงเรียนโกสุมพิทยาคม โรงเรียนอนุบาล
มหาสารคาม โรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย โรงเรียนสตรีศึกษา วิทยาลัยอาชีวร้อยเอ็ด
วิทยาเขต 1 และวิทยาเขต 2 โรงเรียนบางตลาด โรงเรียนกาฬสินธุ์วิทยานุกูล
โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ โรงเรียนอนุกุลนารี และโรงเรียนกมลาสัย ทั้งนี้เพราะนิสิต
ชั้นปีที่ 4 ดังกล่าวทุกคนถือว่าเป็นผู้ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษาและออกไปประกอบอาชีพ
ในขณะที่ผู้วิจัยสำรวจและเก็บข้อมูลนั้นนิสิตชั้นปีที่ 4 ทั้งหมดได้เดินทางไปฝึกสอนตาม
ระเบียบของมหาวิทยาลัยและพักอยู่ ณ สถานที่ที่นิสิตผู้นั้นฝึกสอนตามอำเภอและจังหวัด
ต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงยากแก่การที่จะใช้วิธีอื่นในการสุ่มตัวอย่างได้
แต่อย่างไรก็ตามนิสิตที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ก็มีความคล้ายคลึงกัน
(Homogenous) ในด้านต่างๆ ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต
มหาสารคามนั้นมีเพียงคณะวิชาเดียว คือ คณะศึกษาศาสตร์เท่านั้น¹ แม้ว่าจะมีวิชาเอก
และวิชาโทต่างๆ ให้นิสิตได้เลือกศึกษาถึง 10 วิชา² คือ ประถมศึกษา, คณิตศาสตร์,
เคมี, ชีววิทยา, ภาษาไทย, ภาษาอังกฤษ, ภูมิศาสตร์, ประวัติศาสตร์, สังคมศึกษา
และพลศึกษา ตามความถนัดทางการเรียนก็ตาม แต่ก็ยังถือว่านิสิตส่วนใหญ่มีความ
คล้ายคลึงกันในหลายๆ ด้านเช่น เรียนวิชาพื้นฐานทางการศึกษา (Education),
วิทยาเขต, เกณฑ์อายุและที่พัก อยู่ในบรรยากาศของมหาวิทยาลัยเดียวกัน จึงถือว่่า
นิสิตที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้

¹ จีรี มีสุข และพลศักดิ์ จิตรไกรศิริ เรื่องเดิม, หน้า 6.

² ข้อมูลจากสำนักงานทะเบียนนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
วิทยาเขตมหาสารคาม วันที่ 3 กันยายน 2522.

2. ตัวแปรที่ใช้ศึกษาได้แก่ ตัวแปร 2 ประเภทคือ

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ตัวแปรย่อย 2 ตัว คือเพศและระดับภูมิหลังทางสังคมเศรษฐกิจของครอบครัวนิสิต

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ตัวแปรย่อย 3 ตัวคือ ความเข้าใจ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionairs) ซึ่งจะสอบถามและเก็บข้อมูลเป็น 2 ลักษณะคือ

ลักษณะที่ 1 เป็นคำถามเพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบ ซึ่งจะให้รายละเอียดเรื่อง อายุ, เพศ, อาชีพของบิดา, ภูมิลำเนาเดิม, ผลสัมฤทธิ์ทางกรเรียน, รายได้ของครอบครัว ฯลฯ

ลักษณะที่ 2 เป็นคำถามเพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจ, ทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การร่างแบบสอบถาม

กระบวนการในการสร้างแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจ, ทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้คือ

1. ศึกษาและรวบรวมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทย จากหนังสือ, วารสาร, วิทยานิพนธ์, ตลอดจนสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความเข้าใจ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการเตรียมแบบวัดความเข้าใจ ทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

2. พิจารณาเนื้อหาต่างๆ ที่ได้ศึกษาในข้อ 1 แล้วร่างแบบวัดตามความเข้าใจ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้แบบวัดดังกล่าวนี้ครอบคลุมตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ตลอดจนส่วนต่างๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการวัด

3. นำแบบวัดที่เตรียมเสร็จในข้อ 2 ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงจากผู้
และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำข้อคิดเห็นทั้งหมดที่ได้รับมาปรับปรุงแบบสอบถามดังกล่าวที่
ยกร่างไว้ในข้อ 2 หลังจากนั้นได้เตรียมแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจำนวนประมาณ
250 ชุดเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลตามกำหนดการต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้ผ่านขั้นตอนในการเตรียมแบบวัดแล้ว ก็ได้ดำเนินการเก็บข้อมูล
ตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษาคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อ
ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัยไปยังมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยา
เขตมหาสารคาม

2. นำรายชื่อทั้งหมดของนิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยา
เขตมหาสารคาม มาตรวจสอบสถานที่ฝึกสอนของนิสิตดังกล่าวทุกคน เพื่อเตรียมตัว
เดินทางไปเก็บข้อมูลจากนิสิตเหล่านั้นตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

3. เตรียมผู้ช่วยเก็บข้อมูล 1 คน โดยได้อธิบายแนะนำวิธีการในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลให้ตรงกับผู้วิจัย

4. ทำแผนออกเก็บข้อมูลกับนิสิตตามจุดต่างๆ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยได้เดิน
ทางควยกันทุกจุด ตามลำดับดังนี้คือ

จุดที่ 1 เก็บข้อมูลจากนิสิตที่ฝึกสอนในจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย
โรงเรียนต่างๆ ที่นิสิตฝึกสอนดังนี้คือ โรงเรียนสารคามพิทยาคม โรงเรียนหลักเมือง
โรงเรียนเมืองมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวะมหาสารคาม วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม
โรงเรียนณคูนารี โรงเรียนกันทรวิชัย โรงเรียนโกสุมพิทยากร และโรงเรียนอนุบาล
มหาสารคาม ใช้เวลาเก็บข้อมูล 2 วันคือวันที่ 3 - 4 กันยายน 2522

จุดที่ 2 เก็บข้อมูลจากนิสิตที่ฝึกสอนในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยโรงเรียน
ต่างๆ ที่นิสิตฝึกสอนดังนี้คือโรงเรียนร้อยเอ็ดวิทยาลัย โรงเรียนสตรีศึกษา วิทยาลัย
อาชีวะร้อยเอ็ดวิทยาเขต 1 และวิทยาเขต 2 ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 1 วันคือวันที่
5 กันยายน 2522

จุดที่ 3 เก็บข้อมูลจากนิสิตที่ฝึกสอนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยโรงเรียนต่างๆ ที่นิสิตฝึกสอนทั้งนี้คือ โรงเรียนบางตลาด โรงเรียนกาฬสินธุ์วิทยานุกูล โรงเรียนเมืองกาฬสินธุ์ โรงเรียนอนุกุลนารี และโรงเรียนกมลาลัย ใช้เวลาเก็บข้อมูล 2 วัน คือวันที่ 6 - 7 กันยายน 2522

5. รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่างๆ ที่ได้ในข้อ 4 พร้อมกับตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา

6. นำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมาแจกแจงนับตามรายละเอียดต่างๆ ที่ได้กำหนดการศึกษาไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้หลักเกณฑ์โดยถือเอาคำตอบจากแบบสอบถามในแต่ละข้อเป็นเกณฑ์ คอยการเปรียบเทียบคำตอบแต่ละข้อว่ามีความเข้าใจ, มีทัศนคติ และเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไร ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรตามที่ต้องการศึกษา 3 ตัวคือ

1. ความเข้าใจการเมือง
2. ทัศนคติต่อการเมือง
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความเข้าใจการเมือง

ในเรื่องความเข้าใจการเมืองนี้ ลักษณะของแบบสอบถามที่ใช้วัดมีลักษณะคำถามแบบ positive และ Negative

- 1.1 ลักษณะของแบบสอบถามที่เป็น positive มีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	เข้าใจมาก
เห็นด้วย	หมายถึง	เข้าใจ
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	เข้าใจน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่เข้าใจเลย

- 1.2 ลักษณะของแบบสอบถามที่เป็น Negative มีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ
ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง	หมายถึง	เข้าใจมาก
ไม่เห็นควย	หมายถึง	เข้าใจ
เห็นควย	หมายถึง	เข้าใจน้อย
เห็นควยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่เข้าใจเลย

2. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับทัศนคติต่อการเมือง

ในเรื่องทัศนคติต่อการเมืองของนิสิตนี้ มีคำถามที่จะวัดทัศนคติว่าเป็นอย่างไร คือหรือไม่ว่าอย่างไร ขึ้นอยู่กับแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ ซึ่งคำถามของแต่ละข้อก็มีคำตอบไว้ให้นิสิตเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งได้กำหนดไว้ในแบบสอบถามเป็นอย่างไร ไป คือ

- ก. ลักษณะของแบบสอบถามที่มี 4 ตัวเลือกเช่น
- เห็นควยอย่างยิ่ง, เห็นควย, ไม่เห็นควย, ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง
 - ส่วนใหญ่, ประมาณครึ่งหนึ่ง, ส่วนน้อย, ไม่มีเลย
 - มั่นคงมาก, มั่นคงปานกลาง, มั่นคงน้อย, ไม่มีความมั่นคง
 - มีมากขึ้น, มีเท่าเดิม, มีน้อยลง, ไม่มีเลย ฯลฯ
- ข. ลักษณะของแบบสอบถามที่มี 3 ตัวเลือกเช่น
- มากไป, กำลังดี, น้อยไป
 - ดีขึ้น, เหมือนเดิม, เลวลง ฯลฯ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะดูที่ผลรวมของทัศนคติต่อปัญหาในแต่ละข้อว่ามีจำนวนเท่าใด แล้วเสนอในแบบร้อยละ แล้วสรุปเป็นทัศนคติของนิสิตต่อปัญหาในประเด็นต่างๆ เป็นข้อๆ ไปเช่น "ผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้แทนราษฎร จำเป็นต้องสังกัดพรรค" ซึ่งมีคำตอบให้เลือกคือ เห็นควยอย่างยิ่ง, เห็นควย, ไม่เห็นควย, ไม่เห็นควยอย่างยิ่ง ส่วนทัศนคติที่ถือว่าเป็นปัญหาของการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น

คือทัศนคติของนิสิตที่มีต่อบัญหาในประเด็นต่างๆ ที่แตกต่างกันไปจากข้อเท็จจริงของการปกครองแบบประชาธิปไตย เช่น จากคำถามดังกล่าวนี้ คำตอบที่ดีถือว่าเป็นปัญหาของระบอบประชาธิปไตยคือ คำตอบที่ว่า "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" เพราะทัศนคติเช่นนี้เป็นอันตรายต่อเงื่อนไขของการปกครองแบบประชาธิปไตยมาก ซึ่งในการปกครองแบบนี้จะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองถือว่าเป็นหน่วยหนึ่งของโครงสร้างทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตย ที่ทำหน้าที่รวบรวมความต้องการของประชาชนหลายๆ กลุ่มไว้เพื่อเสนอรัฐบาล กรณีที่ทำหน้าที่เป็นพรรคฝ่ายค้านหรือเพื่อใช้บริหารประเทศในกรณีที่ทำหน้าที่บริหารประเทศต่อไป

3. หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในการวิเคราะห์หัวข้อต่างๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ การพิจารณาจะกระทำได้โดยพิจารณาจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง, การให้ความสนใจในการอ่านหนังสือพิมพ์, การเข้าร่วมในการเดินขบวนหรือการชุมนุมทางการเมือง, การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือชมรมในมหาวิทยาลัย ฯลฯ แล้วเสนอผลการวิเคราะห์แต่ละข้อในแบบสอบถามเป็นแบบร้อยละ โดยแยกความสำคัญออกเป็นเรื่องๆ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย